

váltókifogás hiányában ott nem is tárgyalt az a kérdés is, hogy a váltó adásának alapjául szolgáló gépvételi ügylet joghatályosan létrejött-e (P. VII. 3137/1934.) A kérdés a Nagy Dezső jogászegyleti előadásában tárgyalt perismétlés körébe vág. Ha megáll az ítéletben elfoglalt álláspont, úgy a váltóval fedezett kötelmet alapító ügylet a jogerős váltóperbeli ítélet vagy avval egyenértékű jogerős meghagyás dacára perújítás esetén kívül is újból jogvita tárgyává tehető. Ezt az álláspontot nem osztom; a magánjogi kifogásnak a váltóperben perjogi értelemben vett kifogással való felhozatala a váltóadósnak, aki vissza akar térni az alapul szolgáló ügyletből meríthető védekezésére, nemcsak perjogi, hanem váltójogi értelemben is kötelessége. Csak ily módon kerülhető el, hogy együgyűn azon jogviszony szükség nélkül kétszer, külön a váltóperben és külön a köztörvényi perben kerüljön bírói döntés alá.

Dr. Vági József.

Érdemtelenség végleges nőtartásnál. A m. kir. Kúria P. III. 4311/1934. számú 1935. január 17-én hozott elvi jelentőségű ítélete kimondja, hogy „az 1894. évi XXXI. t.-c. által szabályozott házassági jog rendszerében csak a vétlen feleség igényelhet végleges nőtartást, de ha a vétlen nő a bontás kimondása után a tartásra kötelezett férjfel szemben olyan magatartást tanúsít, amely a bontóperben alkalmas lett volna, hogy a házasság az ő hibájából bontassék fel, vagy a H. T. 85. §. III. bekezdése alapján ő is vétkessé nyilváníttassék”, akkor a végleges nőtartásra érdemtelenné válik.

A Polgári Jog 1928. évfolyamának 204. oldalán „Házasfelek jogviszonya a házasság felbontása után” című szemlémben foglalkoztam azzal a jogviszonnyal, mely a házasfelek között a házasság jogerős felbontása után, mint a házasság valamilyen utólagos árnyéka fennáll és ott ismertetem a Kúria P. III. 6870/1927. számú ítéletét, mely szerint „a házasság felbontásával a H. T. 73. §-a értelmében a volt házastársak között bár a házasság meg is szűnt és ezért őket egymással szemben a házastársi kötelességek, így a hitvestársi hűség nem kötelezik, mégis a tartásnak a volt férjet terhelő szolgáltatása erkölcsileg csak addig indokolható, míg a nő társadalmi állásához nem illő és a közérkölcsekbe ütköző botránnyos életmódjával a tartásra érdemtelenné nem válik.”

Nézetem szerint az utóbb idézett határozat szűkebb és az új jogszabály kialakulását jellemző határozatlanabb kijelentése helyesebben oldja meg a kérdést az újabb ítélet kategórikus, elvi határozottságú döntésénél.

Szigorú dogmatikus értelemben a végleges nőtartásnál érdemtelenségről nem is lehetne szó. A házassági törvény egész rendszere, mely a H. T. 73. §-a szerint a házasság jogerős bírói felbontásával a házasságot megszüntnek mondja ki, azon alapszik, hogy a házassági bontóperben a házastársak közötti jogviszony mintegy felszámoltassék, lebonyolítottassék. Ezért a vétlen nő végleges nőtartást csak úgy érvényesíthet, ha ezt az igényét a bontóperben érvényesíti, vagy erre

vonatkozó jogát fentartotta. A nem vétkes nő férje nevének viselése iránti kívánságát csak a bontóperben fejezheti ki és utólag külön keresettel nem érvényesítheti. A végleges nőtartás kérdése a bontóperrel elválaszthatatlanul össze van kapcsolva és a férjnek a bontás idejében fennálló társadalmi állása és vagyoni viszonyaihoz igazodik (411. E. H., J. H. VI. 303.) A felbontó ítélet ellen a házasság fennállása kérdésében perújításnak nincs helye (Pp. 682.) A házasság fennállása alatti ajándékozások és ajándékozási ígéretek sorsa is a házassági bontóperben eldöntött vétkesség kérdéséhez kapcsolódik (H. T. 89. §.) és nem lehet az ajándékot az általános szabályok szerint súlyos hálátlanság címén visszakövetelni (K. P. III. 7249/1927.). (L. e határozat bírálatát fentemlített szemlémben.)

Mégis kétségtelen, hogy a házasság felbontása ellenére a megszünt házassági köteleknek bizonyos árnya mégis fenmarad, bizonyos postobligacionális jogi hatások fennállanak. Ujabban a bírói gyakorlat mindinkább arra hajlik, hogy a bontóperben lezárt kérdéseknek az anyagi igazság és méltányosság szempontjaiból való megbolygatását kivételesen megengedi. Így a végleges nőtartás fentartás nélkül is utólag érvényesíthető: ha a bontóper előtt már külön per indult, ha a bontóper előtt a felek az igényt külön megállapodással rendezték (J. H. II. 378., IV. 123.130.), akkor is, ha utólag kitűnik, hogy ez a megállapodás a jó erkölcsökbe ütközik és így érvénytelen (J. H. VI. 588.). Sőt kimondja a Kúria, hogy a végleges nőtartási igény bontóperben való érvényesítés és fenntartás nélkül is, mint természetes obligáció fennmarad és az e címen fizetett összeg nem ajándék és súlyos hálátlanság címén vissza nem követelhető. (J. H. IV. 1297.)

A névviselés kérdésében a 729. E. H. megengedi a vétlen nő névviselési jogának utólagos érdemtelenség címén külön per útján való megszüntetését. Ez a kérdés azonban a házassági jogtól függetlenül, a férj személyiségi jogának megsértésével is indokolható. A feleségnek férje után igazodó neve csak származtatott uton az ő neve is.

A végleges nőtartási igény a vétlen nőnek igénye a bontóperben vétkessé nyilvánított férjjel szemben és a vétkessé nyilvánítás következménye. Mivel a bontóperbeli ítélet jogerőre emelkedésével a házasság megszűnik, a feleséget volt férjével szemben semmiféle házastársi kötelezettség nem terheli, tehát e kötelezettségeket meg sem szegheti és e címen a tartásra érdemtelenné nem válhat. De mivel a tartás mégis a házastársi tartás egyenértéke és így egy megszünt család-jogi viszonyból származó utólagos kötelezettség, a kialakuló bírói gyakorlat szerint az eltartottnak a tartást élvezőnek a tartásra kötelezettel szemben, már e tartási viszonynál fogva is bizonyos fokozottabb tekintettel és kíméléssel kell viselkednie. Helyes tehát a Kúria idézett 6870/1927. számú döntése, mely a házassági kötelezettségek megszűnésének kifejezett hangoztatása mellett, mégis erkölcsi indokból a nő botrányos életmódja esetén érdemtelennek tekintti a nőt a tartásra. Az K. III. 4311/1934. számú ítélet többet mond, mint amennyi az anyagi igazság szempontjából szükséges. A végleges nőtartási érdemtelenség az ideig-

lenes nőtartási érdemetlenség eseteivel párhuzamba nem vonható. Az ideiglenes nőtartásra a nő érdemetlenné válik, ha házastársi kötelezettségeit megszegi, a végleges nőtartásnál ez a szabály nem alkalmazható, mert házastársi kötelezettségei a nőnek volt férjével nincsenek. Nem is lenne méltányos, hogy a nőt, akinek épen a férj vétkessége miatt jön a törvény a védelmére és felbontván a házasságot, feloldja őt az arra nem érdemes férjjel szemben a házastársi kötelezettségek alól, továbbra is valamilyen házassági viszonyból folyó házastársi kötelezettség terhelje volt, vétkessé nyilvánított férjével szemben. A végleges nőtartást nyilván nem lehet megvonni a nőtől, ha a házasság felbontása után a házastársi hűséget megszegi, mert erre nincs kötelezve. A végleges nőtartás megvonása érdemetlenség címén a házastársi kötelezettségek megszegésével, vagy a bontóperben való vétkessé nyilváníthatással, az ideiglenes nőtartási érdemetlenséggel azonos módon jogilag nem indokolható. A végleges nőtartási érdemetlenség a tartásra jogosítottnak a tartásra kötelezettel szemben megkívánható illő magatartás megszegésén alapul, melynek eseteit a bírói gyakorlatnak kell önállóan az ideiglenes nőtartási gyakorlattól függetlenül kiképeznie.

Tanulság az özvegyi jogi érdemetlenség esete. Az özvegyi jogi haszonélvezet annyiban közelebb áll az ideiglenes nőtartáshoz, hogy ott a házasság a férj haláláig fennállt és az özvegy a férj hagyatékában marad benn, mint haszonélvező, tehát a halál után is férjéhez kegyeleti és valamilyen a halál által átalakított házastársi kapcsolat fűzi. Mégis a 243. E. H., mely az özvegyi jogi érdemetlenség eseteit a házasság alatti tartás analogiájára szabályozza, a gyakorlatban átalakult, lecsökkentett, enyhébb értelmet nyert és nem minden házastársi kötelességszegés, hanem csak feltűnő, botrányos életmód esetén nyer alkalmazást. Célszerű lenne ennek a gyakorlatban már hatályon kívül helyezett, illetve módosított elvi határozatnak is jogegységi határozat útján a tényleges gyakorlatnak megfelelő szövegezése.

Hj. Dr. Szigeti László.

A kötelezettség absztraktsága a közvetlen szerződő felek között. (Dr. Gönczi Gábor cikkéhez.) A címben jelzett probléma megoldása dr. Gönczi fogalmazásában a következőképpen hangzik:

„A közvetlen szerződő felek viszonyában absztrakt kötelelem abban az értelemben, hogy az alapító causára visszamenni nem lehet, nincs.”

Az alapiában helyes tétel az alább kifejtendők szerint kiegészítésre szorul.

Absztrakt kötelelem, a maga lényteni elvontságában tekintve, nincs. Azok a premisszák és kísérőköörülmények, melyek kifogásként volnának a kötelelem jogosultjának ellene szegezhetőek, csupán a jogszabály, esetleg ügyleti rendelkezés folytán szorulnak ki a jogi relevancia köréből. Eszerint különül szét az „absztrakt kötelmek” két nagy csoportja: